

Še vedno premalo znanja in

KMEČKI GLAS 07.03.2018

Darja Zemljič

Ekološko kmetovanje je postalo pomembna globalna tržna niša na področju pridelave hrane, Slovenija pa ga razvija z zamudo. Zato kmetje pričakujejo hitrejši prenos znanja, ki bi kmetijam omogočil preusmeritev, država pa od že vključenih pričakuje več ekoloških živil za trg in pripravljenost za povezovanje v trženju.

Struktura pridelave je namreč ravno nasprotna od povpraševanja – medtem ko kupci največ povprašujejo po ekološkem sadju, zelenjavi in drugih nemesnih izdelkih, pridelajo kmetje največ mesa in mleka, saj s 84 % površin prevladuje travnina, je kmetijski minister Dejan Židan na posvetu Ekološko kmetovanje za bolj zdravo življenje očitel okrog 30 ekološkim kmetom, ki so bili med 130 udeleženci posveta v organizaciji Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije (ZDEKS), KGZS, MKGP in državnega sveta. Lani septembra ustanovljeno ZDEKS si želi pospešiti razvoj tega sektorja, vendar pa z vključenimi regionalnimi društvi predstavlja le 400 od 3635 ekoloških kmetij v letu 2017.

»Uredba o zelenem javnem naročanju bo obvezna, 15 % hrane mora biti do 2020 ekološke, kar smo dolžni zagotoviti, sicer pripravljamo trg za neslovensko hrano. Pogovori na MKGP pa so drugačni – sprašujete, zakaj ne povečamo financiranja kmetovanja na travnino,« je še dodal Židan in poudaril, da je na področju ekološkega kmetovanja nujno potrebno povezovanje, ki lahko zagotavlja ustrezno ponudbo na trgu tako potrošniku, ki vedno bolj posega po lokalnih proizvodih, kakor tudi javnim zavodom. Ti imajo od novembra lani prek Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij dodeljen brezplačen dostop do spletne aplikacije Katalog živil za javno naročanje. Do sedaj je že 62 javnih zavodov izpeljalo javno naročilo prek te aplikacije. Za prenos znanja za ekološko kmetijstvo pa sta pravkar odprta dva razpisa in na MKGP si želijo, da bi kandidirali tudi nosilci znanja na področju ekološkega kmetijstva. »Prva stopnja ekološkega kmetijstva je bila povezana z državnimi ukrepi, druga stopnja z dobro prodajo doma in na tržnicah, tretja pa s povezovanjem pridelovalcev v prodaji in nabavi. To je izziv, ki ga moramo premagati,« je dejal Židan in sklenil, da verjame v ekološko kmetovanje, ker je pisano na roko slovenski krajini.

POTREBNA SPREMEMBA MISELNOSTI

Cvetko Zupančič, predsednik KGZS, je poudaril, da je ekološko kmetijstvo globalno hitro rastoči sektor, za katerega pa je potrebno veliko znanja in sodobne tehnologije. »Slovenski ekološki kmetje so že zdavnaj prepoznani kot najbolj inovativni, v Sloveniji obstajajo ustanove, kjer je nastalo veliko tega znanja, zato jih želimo povezati.«

Marija Marinček, predsednica ZDEKS, pa je dejala, da številno ekoloških kmetij raste počasi kljub prizadevanjem v 20 letih in da ekološko kmetovanje ni korak v preteklost, kot ga nekate-

ri razumejo, pač pa je potrebna sprememba miselnosti. Prenos znanja in svetovanja sta ključnega pomena, še vedno je premalo specialistov za ekološko svetovanje, trije specialisti za 3600 kmetij ne zadoščajo. Osnovni pogoj za hiter razvoj je večje število svetovalcev, ki bodo pomagali kmetom. »Samooskrbo v Sloveniji lahko povečamo tudi z več ekološke hrane, vendar pri nas sedaj na njihah gradimo tovarne, namesto da bi trajnostno upravljali z naravnimi viri. Potreben pa bi bil tudi spletni ekološki portal, kjer bi eko kmetje našli vse informacije in bi povezal vse ustanove od kmetijskih šol do kontrolnih organizacij. Tak portal bi pomagal tudi potrošniku, saj je ekološka hrana edina kontrolirana od semena do kroznika, s čimer je zagotovljena sledljivost. ZDEKS pa pripravlja tudi novo blagovno znamko BIO DA, ki bo zamenjala prejšnjo znamko Biodar.

V 20 LETIH VELIKO ZAMUJENEGA

Ekološko kmetijstvo ima v Sloveniji zadnji dve leti trend rasti – število kmetij se je povečalo iz 3518 v letu 2016 na 3636 v 2017 (za 5,2 %), lani je bilo izdanih 3189 certifikatov, kmetijskih zemljišč pa je bilo lani v eko pridelavi 46.276 hektarjev, kar predstavlja 9,6 % kmetijskih zemljišč v Sloveniji (delež površin se je iz 2016 na 2017 povečal za 6,1 %). Po akcijskem načrtu ekološkega kmetovanja je bilo predvideno, da naj bi bila že pred tremi leti desetina vseh živil na slovenskem trgu ekološka, v resnici jih je le odstotek (pri čemer je 20 % slovenskega porekla).

Ključno je zato povečati pridelavo za trg in povezovanje kmetov, je poudaril tudi dr. Boštjan Petelinč z MKGP. Slovenec za ekološka živila porabi okrog 30 evrov, Evropejec 64 evrov in Švicar 264 evrov. O pomenu ekoloških živil največ povedo številke – v EU je trg z eko živilom vreden 33,5 milijarde evrov, v eko obdelavi je bilo leta 2016 12,1 milijona ha, največ v Španiji (2 milijona ha), sledita Italija in Francija. Po deležu od vseh kmetijskih zemljišč pa je največ ekoloških površin v Liechtensteinu, 37,7 %, v Avstriji jih je 21,9 % in v Estoniji 18,9 %.

V Sloveniji je cilj povečati ekološke površine na 55.000 ha in število kmetij na 5000 do leta 2020 ter obenem povečati pridelavo ekoloških semen, tržni delež slovenske eko hrane, spodbujanje vključevanja ekoloških kmetov v tržne sisteme in prodajo ekoloških in lokalnih živil prek razpisov o zelenih javnih naročilih.

Če bi v Sloveniji vložili v ekološko kmetovanje nekoliko več napora, bi cilje o površinah do zastavljenega roka lahko celo dosegli, meni dr. Petelinc, in tudi na ravni PRP je bilo zaznано, da je za naložbe na ekoloških kmetijah potrebnih več sredstev. V obdobju 2015–2020 bo za ekološko kmetovanje v Sloveniji prek SKP namenjenih 65 milijonov evrov, za letos jeseni pa je načrtovan razpis za vzpostavitev kratkih verig.

»Po 20 letih oranja ledine smo že veliko zamudili, zato je trenutek, da strnemo vrste in spoznamo potencial ekološkega kmetijstva v turizmu; v tujini hotel ne more imeti štirih ali pet zvezdic brez ekološke hrane,« je poudaril **Jože Ledinek** iz društva Deteljica in strnil, da brez znanja in strokovne pomoči ni napredka. Med ovirami je na prvem mestu še vedno nepovezanost akterjev v eko kmetijstvu, pridobivanje znanja, nepovezano trženje, promocija eko hrane in poznavanje razlik med hrano pri porabnikih. Ekološke kmetije zaostajajo tehnološko, prednost bi morale imeti pri najemu zemljišč. V 20 letih še vedno nismo prepoznali potenciala ekološkega mesa, v Sloveniji imamo 33.500 goved v ekološki prireji, toda rejec težko pride do ekološke klavnice, kupec do mesa, nazadnje pa dobi za ekološko meso kmet enako plačilo kot za konvencionalno.

BREZ EKO HRANE V HOTELIH IN GOSTILNAH

»Dolgoročna kmetijska politika za kmetijsko svetovanje je nastavljena, izvajalec javne službe mora zagotoviti specialistično mrežo za ekološko kmetovanje za celo Slovenijo. V teku je sprememba metod svetovanja, ker ni več mogoče svetovati tako, da svetovalec vse življenje prenaša znanje, ki ga je pridobil na fakulteti. Treba se je družiti s kmeti, ti morajo sami prepoznati razlike med seboj. Velika pomanjkljivost v kmetijski svetovalni službi v Sloveniji pa so IT orodja, ki so v tujini zelo napredovala,« je dodal stališče Javne službe kmetijskega svetovanja Anton Jagodic.

Dr. Martina Bavec s Fakultete za kmetijstvo in biositemske vede pa je predstavila pred kratkim izveden projekt Eko gastronomija, v katerem so ugotovili, da v slovenskem gostinstvu in hotelirstvu ni skoraj nikakršnega zanimanja za uvedbo ekoloških živil. Od 4500 ponudnikov pijač in hrane v državi jih je v certifikacijo vključenih le 9 oz. 0,3 odstotka, na tem področju pa je veliko zavajanja porabnikov. V Sloveniji je 300 hotelov, okrog desetina jih ima štiri ali pet zvezdic in vsaj ti naj bi ponujali ekološka živila v bio kotičkih, vendar pa tuji gostje (iz Italije, Avstrije, Nemčije), ki se z ekološkimi živili prehranjujejo doma, dobijo pri nas le industrijsko hrano.